

Gruppearbejde på gymnasiet i et ordblinde-venligt perspektiv.

Gruppearbejde er hverdag for alle gymnasieelever, ordblinde som ikke ordblinde. Flere faktorer afgør om gruppearbejdet får det faglige fokus og eleverne får det faglige udbytte, der er hensigten fra underviserens side. Her kan du se, lytte og læse mere om gruppearbejde i et ordblinde-perspektiv til inspiration og overvejelse.

Gruppearbejde

Refleksioner over konstruktivt gruppearbejde på gymnasiet i et ordblinde-venligt perspektiv

I denne video kan du lytte til en håndfuld elevers refleksioner over, hvad der skal til for at kalde et gruppearbejde for et "godt" gruppearbejde, både i al almindelighed og i et ordblinde-perspektiv. Du kan se videoen alene, sammen med din klasse eller dine kolleger.

Teksten her giver dig

- information og baggrund for overvejelser om gruppearbejde
- 8 anbefalinger til ordblindevenligt gruppearbejde
- 12 didaktiske og pædagogiske opmærksomhedspunkter, som eleverne i videoen har været med til at pege på, der hver for sig kan være tema for en drøftelse i teamet.

Gruppearbejde – hvorfor?

EVA's forskning viser, at gruppeopdelt undervisning og undervisning i makkerpar udgjorde ca 49% af undervisningen i folkeskolen i 2018. Gruppearbejde er også på gymnasiet en meget anvendt undervisningsform. Underviserne tager gruppearbejdet i brug, for det første for at involvere og aktivere eleverne ud fra en antagelse om, at det – som i folkeskolen – giver dem relationelle, kommunikative og organisatoriske kompetencer. Samtidig løses opgaverne på en nuanceret og gennearbejdet måde. For det andet er der i lovgivningen belæg for gruppearbejde, idet eleverne skal stifte bekendtskab med varierede undervisningsformer. For det tredje har vi i Danmark gennem årtier haft tradition for at anvende gruppearbejde i læringsprocesser ud fra en lighedsdiskurs, hvis sigte er, at alle skal bidrage med det de kan, og at alle kan lære af at møde andre vinkler og synspunkter på en opgave end sin egen.

Gruppearbejde og særlige udfordringer

Erfaringen og praksis fortæller os også, at mange elever oplever et stort udbytte af gruppearbejde og er glade for den variation det giver. Omvendt kan gruppearbejde der *ikke fungerer* skabe læringsmæssige barrierer for eleverne. Elisabeth Jessen anfører fx i sin masterafhandling: Gruppearbejde i Gymnasiet, hvad mange undervisere oplever i praksis: At det ikke er muligt at

tænke gruppearbejde uden at medtænke elevernes sociale forhandlinger om positioner og deltagerbaner i det sociale fællesskab som klassen og gruppen udgør.

De ordblinde gymnasieelever har oven i den regulære faglige opgave og de socio-emotionelle faktorer, der er på spil i klassen som i gruppen, særlige udfordringer, der kan have betydning for, hvordan de kan deltage og bidrage til gruppens arbejde. Det gør gruppearbejdet til et sammenfiltret nøgle af faglige og sociale processer, hvorfor undervisernes indsigt og undervisningstilrettelæggelse spiller en afgørende rolle for gruppearbejdets succes. Ved du fx hvem dine ordblinde elever er, og hvordan de bruger deres Læse-Skrive-Teknologier i dine fag? Dette er naturligvis nødvendig viden for at kunne medtænke de ordblinde i sin forberedelse, som eleverne nævner i videoen. De nævner også nødvendigheden af "tryghed" og "åbenhed", som vi her tolker sådan: Det er hjælpsomt, når både underviser og resten af klassen er klar over, at ordblinde klassekammerater kan have brug for ekstra tid, både til at læse og til at skrive, fordi der skal læses op undervejs eller bagefter, og der kan være brug for anvendelsen af Læse-Skrive teknologien. Det betyder meget, at der er en selvfølgelighed omkring ordblindhed, så stigma, myter og tabuer forsvinder ud af dialogen i klassen.

Der skal ikke tages hensyn i form af lavere krav til de ordblinde, til deres deltagelse i gruppearbejdet – men tidsfaktoren kan betyde reduceret omfang ind imellem. Der er mange processer i gang i et velfungerende gruppearbejde, og der er erfaringsmæssigt mange opgaver i den proces, som elever med ordblindhed udfører og bidrager til på trods af eventuelle læse og skrive-vanskeligheder.

Vi vil anbefale

- A) At tage en snak med dine elever om deres erfaringer med gruppearbejde, så det bliver italesat i klassen, hvad eleverne selv vurderer som "et godt gruppearbejde" og "et dårligt gruppearbejde". Diskuter med dem, hvad der skal til for at et gruppearbejde fungerer. Det giver eleverne mulighed for at udvikle et fagligt sprog om gruppearbejde, der gør det enklere at stemme forventningerne af, når et gruppearbejde skal i gang.
- B) Samtalen om gruppearbejde kan med fordel tages efter studieretningerne er gået i gang og man som 1.g'ere har fundet sig til rette i gymnasielivet.
- C) At lade dine kolleger i klasseteamet diskutere elevernes vurderinger og erfaringer
- D) Prøv at lave øvelser i at stille spørgsmål til andre. Styrk bevidstheden om, at forskellige spørgsmål fører forskellige faglige steder hen:
- E) Når du introducerer gruppearbejdet, kan du selv anvende LST – fx dikteringsfunktion eller oplæsningsfunktioner i Word, IntoWords, AppWriter eller det undervisningsite du anvender. Lad fx programmerne læse opgaven op eller vis hvordan man kan diktere enkelte ord eller stikord.
- F) Gør dine faglige forventninger til gruppearbejdet tydelige inden de går i gang. Det giver gruppen mulighed for at foretage en faglig vurdering af deres arbejde, så det kan lade sig gøre at vurdere om, de får løst opgaven.

- G) Prøv at sikre dig på forskellige måder, at eleverne har forstået gruppens opgave og dine forventninger til, hvordan de løser den.
- H) Overvej nøje tidsrammen for gruppearbejdet.

Didaktiske opmærksomhedspunkter at arbejde videre med

Det kan være svært at stå alene som underviser med de mange overvejelser om gruppearbejdet, så der er god grund til at drøfte nedenstående med kollegerne i klasseteamet, i faggruppen eller i de forskellige arbejdsgrupper man er del af, når lejlighed gives. Der er mange faktorer i spil for at etablere et velfungerende gruppearbejde, og der mangler megen forskning. Men når et lærerteam sætter sig sammen og lader deres samlede erfaringer blive genstand for faglig og seriøs drøftelse, så er meget vundet i fællesskab.

Elevernes refleksioner i videoen fører til følgende 12 didaktiske og pædagogiske opmærksomhedspunkter:

1. Er teksterne til gruppearbejdet tilgængelige digitalt og kan de læses op?
2. Er der åbenhed og et minimum af faktisk viden i klassen og gruppen om ordblindhed og betydningen af at have ordblindhed med sig som et vilkår?
3. Er gruppens sammensætning overvejet og planlagt ud fra opgavens karakter og varighed?
4. Er opgaven og opgavefordelingen i gruppearbejdet forberedt, italesat, stilladseret tilstrækkeligt af underviseren med udgangspunkt i de konkrete elever?
5. Er opgaven tilstrækkeligt forstået af eleverne?
6. Er gruppearbejdets forskellige elementer og processer tydelige for eleverne?
  - a. Er opgaven velegnet og/eller planlagt som kooperativ eller kollaborativ opgave?
  - b. Kender eleverne opgavens del-elementer (informationssøgning, planlægning, kontakter til andre, formulering af spørgsmål, idegenerering, brainstorm, mind mapping, faktasøgning, fakta-tjek, vurderinger, analyser osv.)
  - c. Er de nødvendige kommunikative færdigheder kendte og til stede i gruppen? (at lytte, stille spørgsmål, fastholde hinanden, korrigere hinanden, undgå at afbryde hinanden, give hinanden gensidig anerkendelse og bekræftelse i forhold til det faglige stof)
  - d. Kender de kriterierne for kvalitet i forhold til denne opgave?
  - e. Kender de forskellige typer af spørgsmål, som kan bringe fremdrift i diskussionerne om stoffet og opgaverne? (Lineære spørgsmål, cirkulære spørgsmål, refleksive, strategiske spørgsmål, metaspørgsmål. Det kan også være spørgsmål af typen: faktuelle, forklarende spørgsmål, handlingsspørgsmål, vurderende spørgsmål og perspektiveringsspørgsmål) *Se bilag 1. til denne tekst, hvis du vil læse mere om spørgsmål.*

7. Har der været et passende stilladserende forarbejde fra gruppens mundtlige dialoger til gruppens skriftlige arbejde med opgaven?
8. Hvilken form for respons skal de have løbende og hvilken respons til afslutning?
9. Hvad skal de have ud af at fremlægge, og hvordan skal rammerne for fremlæggelsen så være?. Hvad handler fremlæggelsen om – at få lærerens anerkendelse? At sige ”det rigtige? At nå et fælles refleksionsniveau? At få konkrete ideer? At øve peer to peer respons?
10. Kender underviseren til LST og mulighederne i arbejdsprocessen ved at anvende LæseSkriveTeknologi?
11. I hvilken grad trækker lavt selvværd og negative mestringsoplevelser spor i gruppens dialog på grund af faglige udfordringer? Hvordan kan disse spor erstattes af andre?

Vi vil anbefale

- A) At tage en snak med dine elever om deres erfaringer med gruppearbejde, så det bliver italesat i klassen, hvad eleverne selv vurderer som ”et godt gruppearbejde” og ”et dårligt gruppearbejde”. Diskuter med dem, hvad der skal til for at et gruppearbejde fungerer. Det giver eleverne mulighed for at udvikle et fagligt sprog om gruppearbejde, der gør det enklere at stemme forventningerne af, når et gruppearbejde skal i gang. Samtalen om gruppearbejde kan med fordel tages efter studieretningerne er gået i gang og man som 1.g’ere har fundet sig til rette i gymnasielivet.
- B) At lade dine kolleger i klasseteamet diskutere elevernes vurderinger og erfaringer
- C) Prøv at lave øvelser i at stille spørgsmål til andre. Styrk bevidstheden om, at forskellige spørgsmål fører forskellige faglige steder hen: (Lineære spørgsmål, cirkulære spørgsmål, refleksive, strategiske spørgsmål, metaspørgsmål. Det kan også være spørgsmål af typen: faktuelle, forklarende spørgsmål, handlingsspørgsmål, vurderende spørgsmål og perspektiveringsspørgsmål) Se bilag 1. til denne tekst, hvis du vil læse mere om spørgsmål.
- D) Når du introducerer gruppearbejdet, kan du selv anvende LST – fx dikteringsfunktion eller oplæsningsfunktioner i Word, IntoWords, AppWriter eller det undervisningsite du anvender.
- E) Gør dine faglige forventninger til gruppearbejdet tydelige inden de går i gang. Det giver gruppen mulighed for at foretage en faglig vurdering af deres arbejde, så det kan lade sig gøre at vurdere om, de får løst opgaven.
- F) Prøv at sikre dig på forskellige måder, at eleverne har forstået gruppens opgave og dine forventninger til, hvordan de løser den.

Kreditering

Artiklen er skrevet af Sidsel Stenbak, pædagogisk konsulent ved ucrs.dk

Delprojektet *Gruppearbejde* blev gennemført i efteråret 2021 og foråret 2022 som en del af ordblindeprojektet *Treslået Tovværk* på Gymnasiet Skjern.

Litteratur og links

Lave, J. & Wenger, E. (2003) *Situeret læring og andre tekster*. Hans Reitzels forlag

Pedersen, A.L. & Hjorth, K. (red) (2019) *Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder*. Hans Reitzels forlag

Svendsen, H.B. (2020) *Undervisning af ordblinde elever i alle fag*. Akademisk forlag

https://www.videnomlaesning.dk/media/2567/24_helle-bundgaard-svendsen.pdf

Bjerregaard, H. & Kongsted, E. (2010) *Elever lærer sammen – gruppearbejde som undervisningsform*. DAFOLO

Beck, S. (2022) *Gruppearbejdet mellem himmel og helvede*. Artikel, Gymnasieskolen.dk 7.6.2022

Bille, M. (2020) *Elever skal klædes på til gruppesamtalen*. Artikel Gymnasieforskning.dk 17.6.2022

Olesen, M. (2020) *Cooperative Collaboration in the Hybrid Space of Google Docs Based Group Work*. Artikel Education Science 30.9.2020

Lauridsen, E. & Dohn, N.B. (2017) *Implicitte forudsætninger i gruppearbejde*. Dansk Pædagogisk Tidsskrift #1 2017

<https://www.eva.dk/grundskole/gode-gruppearbejde-opstaar-sig-selv>

<https://www.eva.dk/grundskole/gruppearbejde-folkeskolen-elevers-perspektiver>

<https://www.eva.dk/grundskole/gruppearbejde-folkeskolen-laereres-perspektiver>